

Siyonizmin Afrika
Hristiyanlığına Aşılması:
Pentekostalizm

Kenan Toprak / Afrika Uzmanı

Siyonizmin Afrika Hristiyanlığına Aşılması : Pentekostalizm

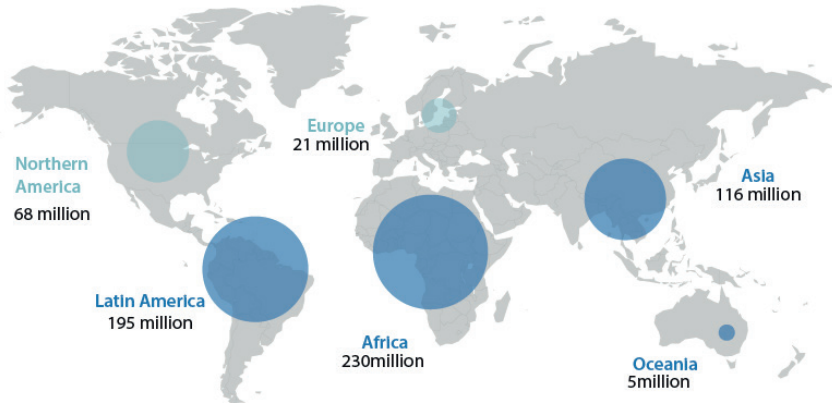
İsrail'in 7 Ekim'den bu yana Gazze'deki Filistinlilere karşı sürdürdüğü katliamlara karşı Afrika ülkelerinin verdiği tepkiler, İsrail'in kıtanın çeşitli yerlerindeki konumu hakkındaki büyük farklılığı ortaya koyuyor. İsrail'in imajı, her hükümetin uluslararası yönelimi ve güvenlik sorunları, İsrail'in mevcut konumunu şekillendiriyor.

Ancak Hristiyan Pentekostal hareketlerin kıtaya yayılması ve bununla birlikte İsraili savunan Hristiyan hareketlerin seslerinin Afrika kıtasında giderek artması çok az gündem oluyor.

İsrail Devleti tarafından işgal edilen Filistin'de yerleşimci-sömürgeciliği sürdürmek için Yahudiliği

ve Hristiyanlığı ele geçiren siyasi bir ideoloji olan Siyonizm, İsrail devletinin sınırlarında bitmiyor. Yeni-sömürgeciliğin bir projesi olarak Siyonizm, İsrail-Filistin sınırlarını aşarak Afrika kıtası ve kiliseleri de dahil olmak üzere diğer alanlara doğru ilerliyor. Gana'dan Nijerya'ya, Zambiya'dan, Uganda'ya, Kenya'dan Etiyopya'ya kadar, Pentekostal hareketin son yıllardaki yükselişi, yalnızca Afrika kıtasının dini manzarasını değil aynı zamanda siyasetini ve kamusal yaşamın doğasını

Pentecostals/Charismatics by continent, 2020

North/South distribution

Kaynak : Gordon Conwell Theological Seminar

da değiştiriyor. Pentekostalların teşvik ettiği İsrail yanlısı mesajlar, İslam karşıtı sytlemler, İsrail politikalarına koşulsuz destek verme dürtüleri ve Afrika kıtasının birçok yerinde kamusal yaşam üzerinde genişleyen nfuзları, onları Yahudi devletinin paha biçilmez müttefikleri haline getiriyor.

Pentekostallaştırılmış Siyaset ve Kamusal Alan

Dini çekiciliğin ötesinde Pentekostal Hristiyanlık ekonomi, eğitim ve siyaset dahil olmak üzere Afrika sivil yaşamının her düzeyinde hissediliyor. Afrika kıtasında hızlı bir yükselişte olan Pentekostal kiliselere üyeliklerini veya desteklerini açıkça ilan eden ayrıca destek alan birçok st düzey siyasetçi ve lider bulunuyor. Bunlar arasında Refah Partisi'nin (Prosperity Party

Nijerya'nın Ogun Eyaleti'nin Ota bölgesinde yer alan Winners Chapel Kilisesi
Foto: REUTERS/Akintunde Akinleye

-PP) adını Pentekostal teolojinin temel sütunlarından birinden alan Etiyopya Başbakanı Abiy Ahmed, Uganda Cumhurbaşkanı Yoveri Museveni, Ekvator Ginesi Cumhurbaşkanı Teodoro Obiang, Kongo Demokratik Cumhuriyeti Devlet Başkanı Felix Tshisekedj, Güney Afrika'nın eski Cumhurbaşkanı Jacob Zuma, eski Kenya Cumhurbaşkanı Uhuru Kenyata'nın yanı sıra, Gana ve Fildişi Sahili'nin eski devlet başkanları Jerry Rawling ve Laurent Gbagbo yer alıyor.

Aynı şekilde Afrika kıtasının en yüksek Müslüman nüfusuna ve ikinci en yüksek Hristiyan nüfusuna sahip ülkesi olan Nijerya'da demokrasinin 1999'da yeniden tesis edilmesinden bu yana beş başkanından ikisi, Olusegun Obasanjo ve Goodluck Jonathan, Pentekostaldı. Geçen dönem başkanlık yapan Muhammed Buhari'nin Yardımcısı Yemi Osinbajo, Pentekostal bir papaz ve Kurtarılmış Hristiyan Tanrı Kilisesi'nin (Redeemed Christian Church of God - RCCG) üyesidir. Nijerya'nın mevcut cumhurbaşkanı Bola Ahmed Tinubu'nun eşi Remi Tinubu'da Pentekostal ve Kurtarılmış Hristiyan Tanrı Kilisesi'nin bir vaizidir. Bu kilise bugün Nijerya'daki politik olarak en etkili kilisedir. İsrail'in Gazze'de işlediği katliamların ilk günlerinde Afrika kıtasının etkili Pentekostal kiliselerinden Kurtarılmış Hristiyan Tanrı Kilisesi'ne liderlik eden papaz Adeboye İsrail'e desteğini ifade eden ve dua içeren bir video yayınladı. Adeboye'nin gönderileri Nijerya'daki birçok Pentekostal Hristiyan'ın zihnini yansıtıyor ve bu sosyal medya tartışmalarında ve günlük konuşmalarında açıkça görülebiliyor.

Afrika çalışmaları uzmanı Adriaan van Klinken Pentekostal Hristiyanlığı toplumsal ve politik meselelerle ilgilendiği için bir kamu dini olarak tanımlıyor. Nitekim Afrika ülkelerinin çoğunda politikacılar siyasi amaçlarına ulaşmak için takipçilerine belirli politikacıları desteklemeleri talimatını verme yetkisine sahip olan Pentekostal kilise liderlerinin desteğine başvuruyorlar. Pentekostal Cumhuriyet: Din ve Nijerya'da Devlet Gücü Mücadelesi kitabının yazarı Ebenezer Obadare "Pentekostalizm Nijerya'da devlet gücünü ele geçiriyor mu?" sorusuna yanıt olarak "Öyle olduğuna inanıyorum. Nijerya Dördüncü Cumhuriyeti (1999-) boyunca gözlemlediğimiz şey, kültür, eğlence, yüksek öğrenim, ekonomi ve Nijerya ordusunun en üst kademeleri tarafından «manevi zeka»nın kullanımıyla ilgili son raporlara dayanarak, hatta askeri operasyonlar dahil

olmak üzere Nijerya'daki sosyal yaşamın her yönünün sinsice Pentekostallaşmasıdır." Bu açıklama Pentekostalizin Nijerya siyaseti üzerinde büyük bir etki oluşturduğunu gösteriyor. Ayrıca Afrika kıtasında 17 ülke dahil olmak üzere, Norveç, ABD, ve İsrail'de faaliyet gösteren ve merkezi Kenya'nın başkenti Nairobi'de bulunan Afrika-İsrail Girişimi birincil amaçları olarak, "Afrika ülkelerini Birleşmiş Milletler düzeyinde İsrail'i desteklemeye ve Afrika'nın İsrail'i desteklediği için Tanrı tarafından kutsanması" olduğunu söyleyerek İsrail'in politik çıkarlarına hizmet ediyor.

Pentekostal/Karizmatik kiliseler sadece medyayı, kamuoyunu ve hükümeti etkilemekle kalmıyor, aynı zamanda önemli ekonomik aktörler olarak da hareket ediyorlar. Örneğin İsrail'in Filistinlilere yönelik saldırılarına destek veren ve dua eden Gana'nın Action Chapel International kilisesi Başpiskoposu Duncan-Williams 2016 yılında açılan Gana-İsrail Ticaret Odası'nın kurucu başkanı ve 2020 yılında kurulan İsrail-Gana Dostluk Derneği'nin de başkanlığını yürütüyor. Aynı zamanda bu kiliseler, maddi ve manevi etkilerini seçim politikaları, iş dünyası, eğitim ve popüler kültür alanlarına doğru genişlettikçe İsrail'in etkisi çok katmanlı oluyor. Örneğin İsrail'in Gana Büyükelçisi İsrail ile Gana arasındaki bağları güçlendirme konusunda şunları söylüyor: "bunu üç düzeyde yapıyoruz: ... hükümetten hükümete... işten şirkete... ve insanlardan insanlara," "Bu kiliseler her üç alana da entegre olmuş durumda." Nitekim Afrika kıtasında kamusal yaşam ve politika açıkça Pentekostal bir ton aldıkça İsrail ile etkileşim daha sık hale geliyor.

Afrika kıtasında Pentekostalizm sadece dini bir gelişme olarak dikkat çekse de önemli jeopolitik sonuçlar da doğurabilmektedir. Pentekostal Hristiyanlığın büyüme eğilimleri ve Hristiyan Siyonist lobi faaliyetlerinin özellikle Sahra Altı Afrika ülkelerinde genişlemesi göz önüne alındığında, İsrail'e yönelik tarihsel tutumlarda değişikliğe yol açmıştır. Örneğin Trump, Amerikan büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıdığına, yalnızca ABD'de değil, aynı zamanda Pentekostal Hristiyan çoğunluğun bulunduğu çok sayıda Afrika ülkesinde de coşkulu kutlamalar yaşanmıştı. Yine Zambiya'nın eski başkanı Pentekostal bir Hristiyan milliyetçisi olan Frederick Chiluba, 1991 yılında göreve geldiğinde Zambiya'yı Hristiyan bir ülke ilan etmekle kalmamış, aynı zamanda Pentekostal kongrelerine de katılmıştı. Başka bir örnekte ise 2014 yılında BM Güvenlik Konseyinde Filistin'in devlet olarak tanınması için yapılan

oylamada Nijerya çekimser oy kullanmıştı. Bu durumun nedeni hem İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun hem de ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin Pentekostal olan eski Nijerya Devlet başkanı Goodluck Jonathan'ı arayıp İsrail için destek istemesinden kaynaklanmıştı. Ayrıca Goodluck Jonathan, mekrezi Nijerya'da bulunan Pentekostal bir mega kilise olan Winners Chapel'in kurucusu Piskopos David Oyedepo eşliğinde İsrail'i ziyaret eden ilk Nijerya cumhurbaşkanı olarak tarihe geçmişti. Kongo Demokratik Cumhuriyeti Devlet Başkanı Felix Tshisekedi'nin, ABD ve İsrail ile iyi dış ilişkiler kurmak aynı zamanda diplomatik ve hükümetinin ekonomi siyaseti ile ilgili kararlarda geniş bir manevra alanı tanıdığı ülkede büyük nüfuz sahibi olan üç Pentekostal papaz en yakın danışmanları olarak görev yapıyor. Felix Tshisekedi 25 Şubat 2020'de Washington'da düzenlenen Amerikan İsrail Halkla İlişkiler Komitesi (AIPAC) konferansına katılmasını sağlayan gölge diplomatlar bilinen üç Pentekostal danışmandan biri olan Olivier Tshilumba Chekinah'ın girişimiyle gerçekleştirdi. Olivier Tshilumba Chekinah, gölge diplomat rolüne ek olarak, kendi şirketi OL Consult aracılığıyla Kanada'da bulunan çeşitli madencilik ve altyapı gruplarının çıkarlarını koruyan gizli elçisidir. Pentekostal bir Hristiyan ve eski papaz olan Malavi'nin devlet başkanı Lazarus Chakwera'nın liderliğinde 2020 yılında Kudüs'te bir büyükelçilik açma niyetini duyurdu ve Nisan 2024'te TelAviv'de büyükelçilik açıldı.

Son olarak yukarıda anlatılanlar kıtada Pentekostal Hristiyanlar tarafından Hristiyan Siyonist teolojilerin benimsenmesi ve bu teolojilerin İsrail'in Afrika'daki konumu üzerindeki etkisinin yalnızca bir kısmını oluşturuyor. Pentekostal hareketlerin birçok Afrika ülkesinde siyaset üzerindeki etkisi artıkça Yahudi yakınlığı ve İsrail yanlısı değişim muhtemelen artacaktır. Öyle ki, İsrail, Afrika kıtasında Pentekostalizmin çekiciliğinin gücünü görmezden gelmeyerek kendi jeostratejik çıkarlarını ilerletmek için kıtadaki Siyonist teolojii desteklemeye açık olan Pentekostal canlanmadan yararlanmaya devam edeceği kesin görünüyor.

Pentecostals/Charismatics, 1900–2050

	1900			1970			2000			1900–2000†			2000–2020†			2020–2050		
	Adherents	%*	%**	Adherents	%*	%**	Adherents	%*	%**	Adherents	%*	%**	Adherents	%*	%**	Adherents	%*	%**
Global North	66,100	0.0	6.7	19,582,000	2.2	34.0	72,475,000	7.0	16.4	7.25	88,887,000	8.0	13.8	1.03	116,462,000	10.1	11.3	
Europe	20,000	0.0	2.0	5,037,000	0.8	8.7	18,807,000	2.6	4.2	7.09	21,116,000	2.8	3.3	0.58	27,436,000	3.8	2.7	
Northern America	46,100	0.1	4.7	14,545,000	6.3	25.2	53,668,000	17.2	12.1	7.31	67,771,000	18.4	10.5	1.17	89,025,000	20.5	8.6	
Global South	915,000	0.1	93.3	38,055,000	1.4	66.0	370,202,000	7.3	83.6	6.19	555,373,000	8.3	86.2	2.05	915,038,000	10.6	88.7	
Africa	901,000	0.8	91.8	17,672,000	4.8	30.7	132,537,000	16.2	29.9	5.12	230,220,000	17.0	35.7	2.80	450,689,000	17.8	43.7	
Asia	4,300	0.0	0.4	7,564,000	0.4	13.1	87,810,000	2.4	19.8	10.43	125,395,000	2.7	19.5	1.80	214,497,000	4.1	20.8	
Latin America	10,000	0.0	1.0	12,530,000	4.4	21.7	146,852,000	27.9	33.2	10.07	195,222,000	29.4	30.3	1.43	243,225,000	31.2	23.6	
Oceania	0	0.0	0.0	289,000	1.5	0.5	3,003,000	9.6	0.7	13.44	4,536,000	10.7	0.7	2.08	6,627,000	11.6	0.6	
Global total	981,000	0.1	100.0	57,637,000	1.6	100.0	442,677,000	7.2	100.0	6.30	644,260,000	8.3	100.0	1.89	1,031,500,000	10.6	100.0	

Source: Todd M. Johnson and Gina A. Zurlo, eds. *World Christian Database*. Leiden/Boston: Brill, accessed July 2019.

*% of regional population **% of all Pentecostals/Charismatics †Growth % p.a.

İsa Yeniden Çarmıha Gerilmiş Gibi; Bu Kez Afrika'da

İsraili desteklemenin ve İsrail'in Kudüs'e sahip olmasının ve Kudüs'te ikamet etmesinin İsa'nın geri dönüşünün bir önkoşulu olduğu inancına dayanan bir hareket olan Hristiyan Siyonizm, yüzyıllar boyunca ABD ve Avrupa'daki birçok kilisenin teolojileri ve din bilimleri içinde önemli bir yer tutmuştur. 1970'lerden bu yana ABD merkezli evanjelistler Hristiyan Siyonizmi'nin pentekostalleştirilmiş ifadelerini Afrika kıtası dahil dünyanın diğer bölgelerine önemli miktarda kaynak kullanarak yaymayı başardılar. Böylelikle, Afrika Pentekostal din adamlarının çoğunluğu bu milenyum öncesi veya son zaman eskatolojik inançlarının savunucuları arasında yer almaya başladı. Şunu da belirtmek gerekir ki; Pentekostallar, Hristiyan Siyonist terimini kendileri için kullanmazlar, ancak ezici çoğunluk Hristiyan Siyonist tanımına uymaktadır.

Pek çok Afrika ülkesinde refah müjdesi, Tanrı'nın İncil'i takip ederek sadakatlerini kanıtlayanlara maddi bereketler bahşedeceğini öğreten Pentekostal vaizlerin vaazlarıyla birleşiyor ve Hristiyan Siyonistlerin en çok alıntı yaptıkları metin olan Yaratılış 12:3'ü, ("Seni kutsayanları kutsayacağım ve seni lanetleyeni lanetleyeceğim; ve yeryüzündeki bütün halklar senin aracılığınla kutsanacak.") günümüz İsrail Devleti'ne tam ve eleştirmeden destek vererek Tanrı'dan bereket almanın yolunun Yahudi halkını kutsamak olduğu yönünde ilahi bir harita olarak yorumluyorlar. Ancak Afrika

Pentekostallarının İncil'deki İsrail halkı ile modern İsrail devleti arasında tek ve aynı varlıkmiş gibi bahsetmesi İncil'in bağlamsal teolojisini ve kapsayıcı maneviyatını reddetmekte, İncil'i Yahudileri diğerlerinden üstün kılmak ve ayrıcalıklı kılmak için zamana ve mekana sabitlenmiş seküler bir tarih kitabına dönüştürmek anlamına getirir. Ayrıca refah teolojisi bağlamında Afrika ülkelerindeki yoksul Hristiyanları, dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan İsrail'i kutsamaya ve dua etmeye teşvik etmek, İsa'nın hizmetini akla getirmiyor. Afrika kıtasındaki Pentekostal Hristiyanlar arasında yaygın olan algının aksine Siyonizm'in kurtuluş veya refah teolojisiyle ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Çünkü Siyonizm, yetmiş yılı aşkın bir süredir ağır insan hakları ihlallerini rasyonelleştirmek için Hristiyan inançlarına sızan tek ulusal varlık olarak özgün bir Afrika kimliği idealini ve bizzat Hristiyanlığı baltalayarak sanki bu kez Afrika kıtasında İsa'nın yeniden çarmıha gerildiği görüntüsünü veriyor.

SONUÇ

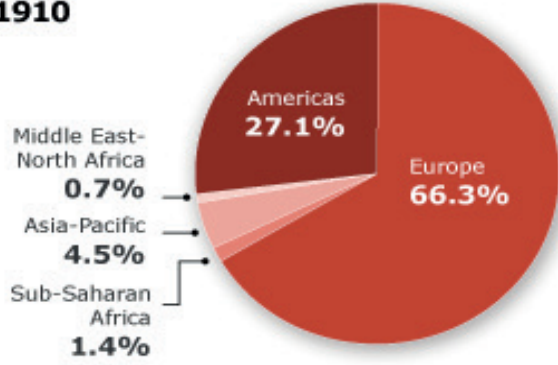
On yıllardır küresel Hristiyanlığın ağırlık merkezinin Afrika kıtasına doğru kaydığı artık bilinen bir gerçek. Hristiyanlık, 20. yüzyılın başında nispeten az sayıda Hristiyanın olduğu Sahra Altı Afrika bölgesinde muazzam bir şekilde büyüdü. 1950'de sadece iki Sahra Altı ülkesi çoğunluk Hristiyan iken (özellikle Güney Afrika ve Namibya'daki yerleşimci kolonileri), günümüzde bu sayı 20'den fazla ülkeyi içermektedir. Pew Araştırma Merkezi'ne göre, bugün Afrikalıların neredeyse yarısı kendini Hristiyan olarak tanımlıyor.

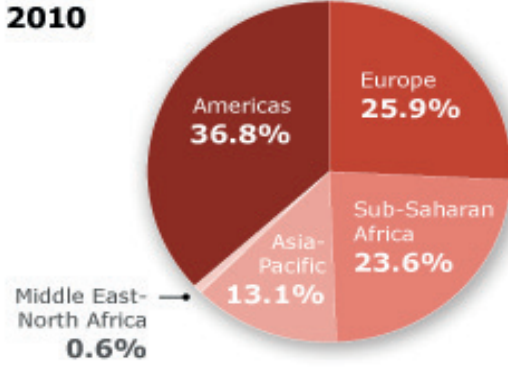
1913'te çizilen Afrika kıtasının dini haritası

Regional Distribution of Christians

1910

2010

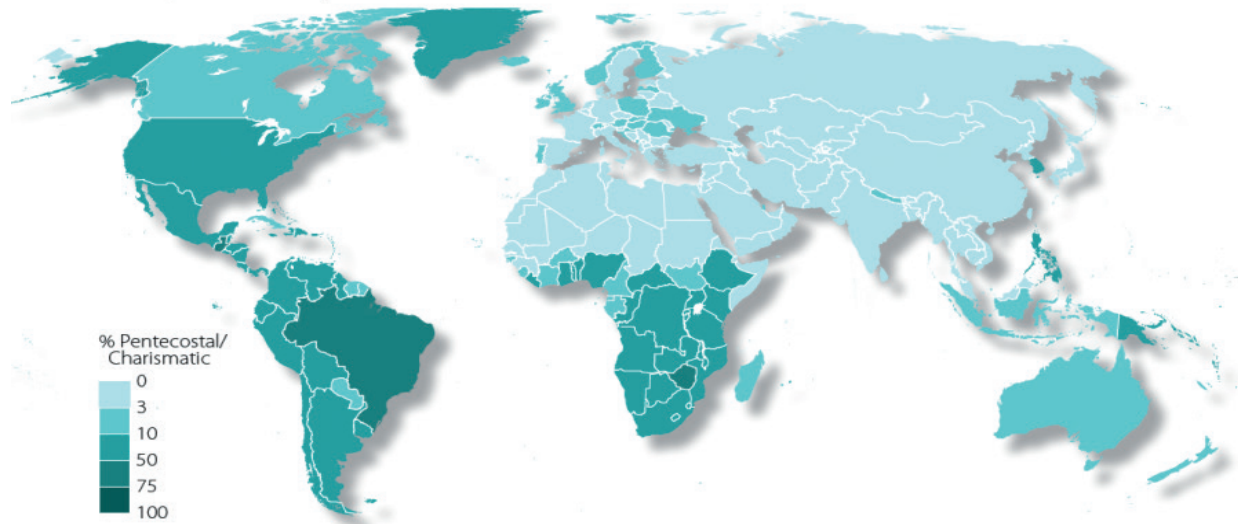
Figures for 1910 are from a Pew Forum analysis of data from the Center for the Study of Global Christianity. Percentages may not add to 100 due to rounding.

Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life • *Global Christianity*, December 2011

2060'a kadar en büyük on Hristiyan nüfusuna sahip ülkelerden altısı Afrika kıtasında olacak, bu sayı 2015'te üçtü.

Evanjelistlik çöşküsü ve misyon tutkusunu gibi temel özelliklere sahip Pentekostalizm, kıtada bir Hristiyan hareketi olarak en hızlı büyüme oranına sahip. Afrikalıların yaklaşık yüzde 45'i Hristiyandır

Pentecostals/Charismatics, 2020

Kaynak : Gordon Conwell Theological Seminar

ve bunların yaklaşık yüzde 31'i Pentekostal geleneğin bir parçasıdır ve bu da Afrika'yı dünyadaki Pentekostal Hristiyanların en büyük yurdu haline getiriyor.

Pentekostalizmin dramatik genişlemesi, Sahra Altı Afrika'nın neredeyse hiçbir yerini etkilemeden bırakmamıştır. Neredeyse her gün yeni kiliseler ortaya çıkıyor, pazar ayinleri dolup taşıyor ve insanlar her türlü ek dua toplantısına ve İncil çalışmasına katılıyor yanı sıra televizyon ve radyo istasyonları kapsamlı Pentekostal programlar yayınlıyor. Birçok yerde reklam panoları ve pankartlar, haçlı seferleri olarak adlandırılan mega etkinlikleri, şifa hizmetleri, mucize oluşturmayı ve şeytana karşı manevi savaşa katılma fırsatlarını duyuruyor. Ancak şifa, şeytan çıkarma, sağlık ve zenginlik vaat etme gibi hizmetler, Pentekostal kiliselerinin fakir üyelerinin aksine Pentekostal "peygamberlerin" zenginleştiği kilise endüstrisi haline geliyor. Pentekostal kiliseler, zenginliğini, üyeliğini, siyasi ve iş dünyası sınıfıyla olan birliğini artırırken, İsrail'de Afrika kıtasındaki Pentekostal kiliselerin Siyonist mesajlarından yararlanmaya devam ediyor. Hristiyanlığın geleceğini Afrika'da gören Siyonizm, Afrika Hristiyanlığına aşıladığı fikirleri ile Pentekostal Hristiyanlığının Yahudilere ve İsrail'e yönelik tutumlarında teolojik, politik ve kültürel bir dönüşüme yol açıyor. Yanı sıra Siyonizm kıtadaki Pentekostal Hristiyanlığının İsrail ile ilişkilerini şekillendirerek İsrail'in Pentekostal Hristiyanlığın yoğun olduğu ülkelerde geniş takipçi kitlesinin desteğinden yararlanmasına imkan sağlıyor. Kıtadaki Hristiyanlık Pentekostal Hristiyanlığa doğru genişledikçe, muhtemelen İsrail'e desteğin artacağı bir arenaya tanık olacağız.

Sonuç olarak, Siyonizm'i destekleyen devletlerin Afrika kıtasında ırkçılık ve sömürgecilikle dolu uzun bir geçmişi var, ancak ırkçı köklerine rağmen Siyonizm'i destekleyen çok sayıda Afrikalı bulmak oldukça şaşırtıcı. Pentekostal Hristiyanlığın İsrail'e yönelik eleştirisiz desteği, köktendinci ve Müslümanlara karşı Hristiyan milliyetçiliği zihinleri ve kalpleri kolonileştirmekten başka bir şey değil.